

SPOLOK PRIATEĽOV TURZOVKY INFORMUJE

ROČNÍK XVI.

č.1 (178)

Pripravil: IVAN GAJDIČIAR st.

V závere minulého roka i začiatkom tohto nového, prišlo na adresu Spolku veľa mailov, listov, pohľadníc, blahoželaní a gratulácií. Ich odosielateľmi boli okrem členov aj sponzori, spolupracujúce inštitúcie, organizácie, umelecké kolektívy, naši priaznivci a sympatizanti.

Za vinše a dobroprania všetkým úprimne ďakujeme. Rovnako aj my želáme každému len to najlepšie v presvedčení, že vzájomná úcta a dobroprajnosť sú prvým predpokladom k úspešnej spolupráci so všetkými, čo o ňu majú záujem, usilujú o ňu, alebo ju neustále upevňujú a rozširujú. Aj v tomto roku sa budeme usilovať, aby sme do nás vkladajú a preukázovanú dôveru neskľamali.

Zvony sú už tisícročia posvätné hudobné nástroje Cirkvi. Ako osobitný fenomén ľudskej kultúry sa stali súčasťou – „zvukovým sprievodcom“ aj nášho každodenného života. Sú tak pre nás dodnes živým hudobným prameňom a kultúrnym dedičstvom národa. Patria k hnutelným pamiatkam minulosti a ako také sú predmetom štúdia osobitnej vednej disciplíny - kampanológie (od lat. campana = zvon).

ZVON PALATÍNA JURAJA THURZA PRE TURZOVSKÝ KOSTOL

Aj náš región mal svoje vzácné historické zvony. Bezpochyby najstarší možno predpokladať v kostolíku v Radoli, veľmi staré zvony museli byť aj v Kysuckom Novom Meste, tiež v Brodne (tu dokonca zo 16. storočia), Krásne nad Kysucou, v Čadci (kde bol jeden zvon bez uší prenesený z kostola v KNM v roku 1628) či v Starej Bystrici (dva zvony pochádzali z druhej polovice 17. storočia). V dejinách zvonov však predstavujú zlomové okamihy všetky veľké požiare a vojenské zásahy. Najmä v 20. storočí sa do dejín smutne zapísali svetové vojny, ktoré svojimi rekviráciami nemilosrdne likvidovali, dnes už ničím nenahraditeľné, vzácne zvony minulých storočí. Mnohým starým zvonom tak „odzvoniť“ ku koncu prvej svetovej vojny, keď boli zrekvírované na vojenské účely.

V dôsledku toho na Kysuciach veľa vzácných historických zvonov neostalo. No jeden, zatiaľ jediný známy exemplár, pochádzajúci zo 17. storočia sa zachoval. Je to zvon z roku 1614, nachádzajúci sa vo farnosti Turzovka. Podrobnejšie sa o turzovských zvonoch dozvedáme najmä z kanonických vizitácií farnosti. Vizitácia biskupa Jána Gustíniho z roku 1767 spomína len dva zvony, z ktorých jeden (azda práve ten Thurzov) bol prasknutý. Vo vizitácii z roku 1828 nachádzame zmienku, že zvon bol zaobstaraný luteránmi za čias Thurzovcov a nevie sa, komu je dedikovaný. V roku 1873 dekan František Tagáni nechal tento zvon presunúť z veže farského kostola na súčasné miesto práve kvôli tomu, že bol prasknutý. Táto okolnosť napokon s veľkou pravdepodobnosťou prispela k jeho zachovaniu do súčasnosti. Potom na dlhšie obdobie upadol do zabudnutia. Až po viac než polstoročí sa začal cirkevnými dejinami a dejinami mesta všeobecne zaoberať niekdajší farár a dekan v Turzovke Karol Točík. Vo svojej prvej historickej práci Krátky dejepisný nástin Turzovky o Thurzovom zvone uviedol: „veľmi starý zvon, má starý no nejasný nápis, pretože nemá začiatok a niektoré litery chýbajú.“ Podľa jeho názoru to je jeden z dvoch zvonov, ktoré boli v evanjelickom kostole.

Ako tento zvon vyzerá v súčasnosti z pohľadu kampanológie? Thurzov zvon, odliaty v roku 1614, má dolný priemer približne 52 cm a výšku približne 42 cm. Dnes už nemá zachovanú pôvodnú viacramennú korunu, ktorá mu bola pri novodobých nevhodných úpravách radikálne odpínaná a nahradená tanierovým (valcovitým) uchytením, cez ktoré je na nevhodnej novodobej rovnnej zvaranej oceľovej zvonovej hlave zavesený v nových ložiskách v drevenej zvonovej stolici, kde je dodnes používaný tradičným ručným spôsobom pohonu cez novú páku s lanom. Zvon má zo svojho príslušenstva zachované iba pôvodné dlhšie kované srdce so spoštenou

(foto: Jaroslav Velička)

päťou a s dlhšou masívnou výpusťou s kotvou, na ktorej je vyrazená pravdepodobne kovácka značka s motívom kvietkov (viď foto). Srdce sa však javí ako poklesnuté, t. j. nebezpečne rizikovo udiera nižšie v úrovni pod úderovým vencom zvona, a hrozí tak možné prasknutie zvona (!).

Jeho sporú výzdobu tvoria na jeho povrchu iba plastické linky a pôvodný odliaty latinský nápis v sčasti deformovanej renesančnej kapitále, doplnený sekundárnym rytým novodobým nápisom na plášti zvona. Na čepci, na mieste hornej nápisovej pásky je medzi dvomi a dvomi hrubými združenými plastickými linkami osadený hlavný latinský majuskulný nápis s delidami medzi slovami (v tvare deformovaných kosoštvorcov), ktorý voľne pokračuje aj sčasti poškodenými a ťažšie čitateľnými literami a datovaním v druhom riadku, celý zrkadlovito obrátený (!), dohromady v celkovom reálnom znení: ♦C•I (?) ♦TMVCO L TE♦LAP♦H♦R♦ O♦ZRVHT♦G♦C// 4 1 6 1 ♦C♦F M ♦ R ♦: ♦S♦C♦TER♦A♦ P C(?)♦. Po možnej interpretácii skratiek ho možno prepísať nasledovne: „C[omes] G[eorgius] THVRZO R[egni] H[ungariae] PAL[atinus] ET LOCVM[T]enens] I[udex] C[umanorum] // C[omes] P[erpetuus] AR[vensis] ET C[onsiliarius] S[acrae] R[egiae] M[ajestatis] F[ieri]C[uravit] 1614 - Zaobstaral gróf Juraj Thurzo, palatín a miestodržiteľ Uhorského kráľovstva, (sudca) Kumánov, večný oravský (župan) a radca kráľovského veličenstva 1614.

Pod hlavným autentickým nápisom je na plášti zvona pod datovaním umiestnený krátky slovenský majuskulný rytý (resp. sekundárne vyrazený) dodatočný nápis šablónovým písmom v dvoch riadkoch o vykonanej oprave zvona v 20.

storočí, v znení: „OPRAVENÉ ROKU PÁNA 1959.“ V úrovni nad úderovým vencom zvona je jedna, výrazne hrubá, plastická linka po celom obvode, rovnako tak priamo v úrovni úderového vencia po obvode nad dolným zvonovým okrajom zvona, ktorý je na niektorých miestach vyštrbený, resp. poškodený vybitím.

Zvon, ktorý bol počas štyroch storočí v službách turzovských veriach si však zaslúži, aby bol zachovaný aj pre budúce generácie. Ako bolo konštatované historicko-kampanologickým výskumom i odborným posudkom zo zvonolejárskej dielne, srdce zvonu je zavesené nebezpečne nízko, v dôsledku čoho hrozí jeho prasknutie. Odporúča sa, aby sa ihneď prestalo na zvone zvoniť, aby sa predišlo jeho trvalej deštrukcii.

Záverom vlastníka zvonu - Farnosti Turzovka v spolupráci s miestnymi združeniami - Spolkom priateľov Turzovky a Terra Kisucensis je nahradenie historického zvona novým zvonom a jeho následná renovácia. Tá by mala pozostávať z vyčistenia povrchu a zakonzervovania prípravkom na báze včelieho vosku. Historický zvon by bol týmto spôsobom zachránený. Dôležitosť a význam jeho záchranu spočíva v tom, že spolu s lokačnou listinou ide o jedinú hmotnú zachovanú pamiatku, ktorú Turzovke daroval jej zakladateľ, palatín Juraj Thurzo. Pretože originál lokačnej listiny je mimo územia Slovenska a nie je možné ho získať, v minulom roku bolo vyhotovené faksimile listiny. Zvon však máme takpovediac „doma.“ Preto je z hľadiska historického i pamiatkového mimoriadne dôležité, aby sme o túto poslednú pamiatku na Thurza neprišli vlastnou ľahostajnosťou a nevládnosťou.

Mgr. JURAJ GEMBICKÝ
Mgr. DRAHOMÍR VELIČKA, PhD.

POTEŠILO NÁS

- že sme na sklonku minulého roka mohli pozdraviť pracovníkov spoločnosti I – TRAN, nášho štedrého sponzora a partnera a tridsiatim z nich zblahoželať k životným a pracovným jubileám. Knižný dar v podobe monografie TURZOVKA krížom – krážom im napomôže lepšie spoznať mesto, ktorému svojou kvalitnou prácou robia česť a dobré meno aj ďaleko za hranicami našej vlasti

- že sme opäť dostali príležitosť prezentovať sa na VIANOČNÝCH TRHOCH a prispieť k ich výnimočnosti. Boli doteraz najväčšie a najúspešnejšie, aké sa samospráve podarilo zorganizovať. Obdivovaným bol aj dokončený a po prvý raz ako celok vystavený BESKYDský BETLEHEM, vytvorený na troch ostatných, Spolkom organizovaných rezbárskych plenéroch

DROBNÉ OZNAMY

■ Spolok splnil všetky zákonom stanovené podmienky, aby sa aj v tomto roku stal prijímateľom 2% podielu zaplatených daní z príjmov právnických a fyzických osôb, a preto pri vyplňovaní daňového priznania za rok 2012 neopomeňte do príslušnej rubriky uviesť meno nášho občianskeho združenia.

■ Pripravujeme vydanie 29. čísla INFORMAČNÉHO BULLETINU, ktorý vyjde v najbližších dňoch opäť v plnofarebnej úprave, jeho distribúciu členom uskutočníme vo februári 2014.

■ Aj v tomto roku budeme pokračovať v zbierke listín, dokumentov, fotografií a predmetov v zmysle našej VÝZVY a na tomto mieste uviesť meno nášho občianskeho múzeu.

■ ROK 2014 BUDE BOHATÝ NA JUBILEÁ – tak sme nazvali náš hlavný článok v minulom čísle. V jeho zmysle sme už začali pracovať na záchrane zvona, venovaného Thurzovčanom palatínom Thurzom pred 400 rokmi. Po podrobnom zoznamení sa zo zvonom, ktoré prinášame na tejto stránke, pripravujeme pre verejnosť informácie o možnosti podieľať sa na jeho záchrane a následnom vystavení pri V. Svetovom stretnutí Turzovčanov a ich potomkov v auguste t.r.

BLAHOŽELÁME

V januári 2014 oslávi okrúhle narodeniny člena nášho Spolku

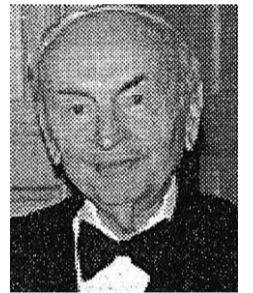

Ing. DAGMAR DLHOPOLČEKOVÁ
Bratislava

Želáme jej všetko najlepšie, najmä pevné zdravie a v ďalších rokoch života veľa šťastia, úspechov a rodinnej pohody.

PRIPOMÍNAME SI

Vo štvrtok 16. januára 2014 uplynie 105 rokov od času, čo sa v Turzovke narodil

IMRICH STOLÁRIK
– KYSUCKÝ
spolkový organizátor, publicista

V roku 1945 s rodinou emigroval do Rakúska a odtiaľ v roku 1951 odišiel do hlavného mesta Kanady. Tu sa zapojil do organizovania krajskej spolkovej činnosti ako funkcionár Kanadskej slovenskej ligy. Bol tiež iniciátorom a organizátorom slovenských národných a kultúrnych podujatí. Od roku 1960 až do odchodu na dôchodok v roku 1974 pracoval na Federálnom štatistickom úrade v Ottawe. V Kanadskej slovenskej lige zastával rôzne funkcie a v roku 1978 bol zvolený za jej hlavného predsedu a neskôr mu bol ponechaný doživotný titul čestného predsedu KSL. Prispieval do Kanadského Slovaka v Amerike, Slovenskej obrany, do rôznych kalendárov a zborníkov. V roku 1979 ho Svetový kongres Slovákov poctil *Diplomom záslužného uznania za prácu vykonanú na roli národa dedičnej*. Minister kultúry SR mu 1.1.1997 udelil *Poctu Š. B. Romana za dlhoročnú obetavú prácu pre slovenský národ a udržiavanie národného povedomia medzi Slovákmi v Kanade*.

Imrich Stolárik – Kysucký mal s manželkou 4 deti, všetky dosiahli vysokoškolské vzdelanie. Jeho najmladší syn Marian je vedúcim Katedry slovenských dejín na Ottawskej univerzite, rovnako ako jeho otec, bol predsedom Kanadskej slovenskej ligy. Imrich Stolárik – Kysucký zomrel po krátkej chorobe dňa 15. novembra 2000, vo veku nedožitých 92 rokov.

Aktuálne informácie o činnosti nášho Spolku
nájdete na webových stránkach
www.spolokpriatelovturzovky.sk